

De Tijd

Date: 23-01-2025

Page: 12

Periodicity: Daily

Journalist: Nina Dillen

Circulation: 28113

Audience: 210151

Size: 1 043 cm²

‘Ik heb een geweldige band met mijn vader, ook al is hij overleden’

Ruim 25 jaar nadat hij in Gent zijn tweede theatervoorstelling ooit gespeeld heeft, keert de **Portugese regisseur Tiago Rodrigues** terug naar de Arteveldestad met een **voorstelling over afscheid nemen**. Intussen was hij achtereenvolgens directeur van het Nationaal Theater in Portugal en van het Festival van Avignon. Nochtans zagen zijn docenten voor hem geen toekomst in het theater.

NINA DILLEN

‘**N**o Yogurt for the Dead’, luidde de mysterieuze werktitel op het notitieboekje van Tiago Rodrigues’ vader. Na een carrière van 40 jaar geleden in het ziekenhuis met een terminale kanker. Met zijn journalistieke achtergrond wilde hij zijn laatste dagen in het ziekenhuis documenteren in dat notitieschrift. Maar toen zijn zoon het boekje na zijn dood kreeg, bleek het zo goed als blanco - op een paar onleesbare aantekeningen na. Plus de titel, die naar de dagelijkse portie yoghurt op het ziekenhuismenu verwijst.

Het lege notitieboekje vormt het vertrekpunt voor de gelijknamige voorstelling van de Portugese acteur, theatermaker en regisseur die vandaag bij NTGent in première gaat. ‘Ik ben beginnen te fantaseren over wat mijn vader erin geschreven zou hebben, als het hem nog gelukt zou zijn’, zegt Rodrigues, die we spreken na een drukke repetitiedag in de aanloop naar de première. ‘Zijn notitieschrift is het opstapje om een fictief verhaal te creëren, onder meer over de dood, verlies, rouw, verbeeldingskracht en de liefde. Maar ook over het plezier dat je kan beleven aan in contact blijven met mensen die er niet meer zijn. Praten over de doden kan een grote bron van vreugde en geluk zijn.’

‘Het klinkt bizar, maar vijf jaar nadat mijn vader is overleden, heb ik nog altijd een fantastische band met hem. Ik heb nooit eerder zoveel over hem gesproken en nagedacht als in het voorbije jaar. Ik kwam erachter dat de conflicten die we soms hadden veel kleiner waren, en de goede momenten talrijker. Mijn vader was een

emotioneel persoon, maar hij kon zijn emoties moeilijk uiten. Dat hij in Portugal

in een militaire dictatuur onder minister-president António Salazar is opgegroeid, heeft daar ongetwijfeld mee te maken.’

Belgische theaterfamilie

Ondanks het erg persoonlijke vertrekpunt is ‘No Yogurt for the Dead’ niet autobiografisch, benadrukt Rodrigues. ‘Zoals wel vaker in mijn voorstellingen gebruik ik een persoonlijke drijfveer om iets fictiefs te creëren dat hopelijk universeel herkenbaar is. Het opvoeren van Anton Tsjechov kan net zo persoonlijk zijn als een voorstelling op basis van een notitieschriftje.’ De regisseur vertrekt zelden van een afgewerkt scenario, en de voorstelling komt pas tot stand tijdens het repetitieproces, in samenspraak met de acteurs. ‘No Yogurt for the Dead’ werd volgens hem een heel muzikaal stuk, dankzij een cast van acteurs die ook erg verdienstelijk zingen of omgekeerd.

Na de ontmoeting met het toneelgezelschap Stan besloot ik: als dit theater is, dan wil ik hiermee verder.

Tiago Rodrigues

Regisseur en directeur
Festival van Avignon

Voor die basisprincipes van een collectief creatieproces is Rodrigues schatplichtig aan het Belgische toneelgezelschap Stan, dat in 1989 door onder anderen de acteur Damiaan De Schrijver gesticht werd. Rodrigues leerde het gezelschap in 1997

kennen in zijn geboorteland. ‘Ik studeerde aan de theaterschool in Lissabon, maar mijn leerkrachten adviseerden me na dat eerste jaar om ermee te stoppen. Ze zagen in het theater geen toekomst voor mij.

Om zelf te onderzoeken wat ik wilde, volgde ik in de zomer zo veel mogelijk theaterworkshops.’

‘Zo kwam ik in een workshop van Stan terecht’, vervolgt Rodrigues. ‘De manier waarop dat gezelschap werkte, blies me omver. Die collectieve aanpak, de radicale vrijheid en het idee dat een acteur veel meer kan zijn dan een gedisciplineerd aapje dat zijn tekst opzegt. Na die ontmoeting besloot ik: als dit theater is, wil ik hiermee verder. Ik stopte met de theaterschool en begon bij Stan te spelen.’

‘In België speelde ik mijn tweede professionele theatervoorstelling ooit met hen, in de Gentse Minardschouwburg. Tussen 1998 en 2005 zat ik vaker in België dan in Portugal. Het spelen ruilde ik gaandeweg in voor schrijven en regisseren.’

‘Ondertussen heb ik mijn eigen visie ontwikkeld als maker, maar ik beschouw Stan nog altijd als mijn theaterfamilie. Veel van mijn principes en keuzes bij het creëren van een stuk komen voort uit die leerzame jaren. Dankzij hen kon ik als prille twintiger door Europa toeren, waardoor ik kennismakte met uiteenlopende soorten theater en gezelschappen.’

Smeltkroes

Tussen 2015 en 2021 stond Rodrigues aan het hoofd van het Nationaal Theater in Lissabon en tekende hij er de artistieke lijnen uit. Al gelooft hij niet dat er zoiets bestaat als ‘Portugees’ of ‘Belgisch’ theater. ‘Ik heb er moeite mee als theater veralgemeend wordt op basis van nationaliteit. Van Frans theater wordt vaak gezegd dat het traditioneler is dan pakweg Belgisch

theater, maar dat klopt volgens mij al enkele decennia niet meer.’

‘Ik woon nu al even in Frankrijk en zie hier ook heel diverse en vaak experimentele stukken. Wel denk ik dat landen met een rijke theatergeschiedenis - zoals Frankrijk

met Racine en Molière en het Verenigd Koninkrijk met Shakespeare - vaker duidelijke conventies hebben over hoe een klassiek toneelstuk er moet uitzien. Landen als België en Portugal hebben daarin misschien iets meer vrijheid. Maar tegelijk biedt zo'n eeuwenoude theatergeschiedenis ook een enorme rijkdom.'

Ik heb er moeite mee als theater veralgemeend wordt op basis van nationaliteit.

Tiago Rodrigues

Regisseur en directeur
Festival van Avignon

'Sommige mensen die naar mijn voorstellingen komen, zullen een sterke invloed zien van het Belgische theater. Anderen benoemen het melancholische randje dan weer als klassiek Portugees, terwijl een derde toeschouwer vindt dat het typisch Frans teksttheater is. Maar er zitten

evengoed invloeden in van theater dat ik zag of van mensen die ik in pakweg Libanon of Congo ontmoette. Die smeltkroes maakt het juist interessant.'

Nog zo'n inspirerende internationale smeltkroes is het prestigieuze theaterfestival van Avignon, waarvan Rodrigues sinds 2023 directeur is. 'Een geweldig avontuur. Het is een privilege om samen te werken met een waanzinnig competent team van meer dan 700 mensen die enorm gepassioneerd en gemotiveerd zijn. Op het festival van Avignon wordt het artistieke experiment erg gevoed, via een uiteenlopend programma met veel ruimte voor innovatie en diversiteit. Maar er schemert ook een zekere politieke dimensie door de bijna 80-jarige geschiedenis van het festival. En het wordt almaar belangrijker om die ook te blijven voeden.'

'De literatuurwetenschapper George Steiner zei ooit dat Europa zal blijven bestaan zolang er cafés zijn, plekken waar mensen van heel diverse pluimage - rijk, arm, arbeiders, CEO's... - samenkomen om met elkaar in gesprek te gaan en ideeën

uit te wisselen op een vrije, democratische manier. Ik ben ervan overtuigd dat Avignon zo'n plek is.'

'Op het festival wordt voortdurend gedebatteerd, door heel gepassioneerde mensen die over theater in discussie gaan alsof hun leven ervan afhangt. Ik vind dat fantastisch. In een verdeelde samenleving is meer dan ooit nood aan zo'n open gesprek met uiteenlopende meningen en controverses. In het Frans luidt een mooie uitspraak: *débattre pour ne pas se battre*. We debatteren, zodat we niet met elkaar op de vuist gaan. Onze democratische samenleving kan uit die traditie veel opsteken over hoe we collectief kunnen samenleven en blijven communiceren met een grote diversiteit van mensen, zonder dat we daarom dezelfde mening delen.'

'No Yogurt for the Dead' speelt tot 31 januari bij NTGent, daarna op internationale tournee.

© JOSEFEN TONDELEIR